

K O M U N I K A T
Z B A D A N I A

Warszawa, kwiecień 2011

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/43/2011

BEZROBOCIE I BEZROBOTNI

W BADANIACH OPINII

SPOŁECZNEJ

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 stycznia 2011 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Według informacji zamieszczonych na stronie Głównego Urzędu Statystycznego¹ stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła pod koniec lutego 13,2% i w porównaniu ze styczniem wzrosła o 0,2 punktu procentowego. Zmiana ta była dosyć zaskakująca, ponieważ jednocześnie odnotowano mniejszy niż w poprzednim miesiącu napływ nowych bezrobotnych oraz wzrost liczby osób, które z tytułu podjęcia pracy zostały wyrejestrowane z urzędu. Choć oficjalnych danych GUS na następne miesiące jeszcze nie opublikowano, nieoficjalnie mówi się, że w ostatnim czasie odsetek bezrobotnych systematycznie rośnie. Wydarzenia na rynku pracy z ostatnich miesięcy zbiegły się w czasie z naszymi corocznymi badaniami na temat bezrobocia². Po raz kolejny postanowiliśmy oszacować, w ilu rodzinach w Polsce jest obecnie ktoś bez pracy, a także zapytać badanych o ich osobistą sytuację – czy byli kiedyś bezrobotnymi lub czy są nimi obecnie. Przede wszystkim jednak staraliśmy się opisać sytuację życiową respondentów, którzy obecnie uważają się za bezrobotnych (11%, tj. 228 osób w próbie³). Interesowało nas, jak długo nie mają zatrudnienia, czy są zarejestrowani w urzędzie pracy, jakie mają główne źródła utrzymania, ilu z nich poszukuje pracy i ilu jest gotowych podjąć ją w najbliższym czasie. Ponadto próbowaliśmy się dowiedzieć, do jakich wyrzeczeń są skłonni, aby zdobyć zatrudnienie.

BEZROBOCIE W RODZINACH RESPONDENTÓW

Aby ustalić, jak wiele rodzin w chwili obecnej jest rzeczywiście dotkniętych bezrobociem, zapytaliśmy respondentów o to, czy ktoś z ich gospodarstwa domowego jest teraz bez pracy, poszukuje jej i byłby gotów zatrudnić się w najbliższym czasie. Z uzyskanych deklaracji wynika, że osoby, które chcą się uwolnić od bezrobocia, można dzisiaj spotkać mniej więcej w co czwartej rodzinie (26%), tj. nieznacznie częściej (o 3 punkty procentowe) niż przed rokiem, ale zdecydowanie rzadziej niż w latach 2002 – 2007.

¹ Zob. GUS: <http://www.stat.gov.pl/>

² Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (250 i 251) przeprowadzono w dniach 3 – 9 marca oraz 7 – 13 kwietnia 2011 roku na liczącej 2142 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ W badaniu marcowym odpowiadały 102 osoby bezrobotne, a w kwietniowym – 126 bezrobotnych.

Tabela 1

Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?*	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011
	w procentach										
Tak	26	35	37	33	38	33	32	21	25	23	26
Nie	74	65	63	67	61	66	68	79	75	77	74
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0

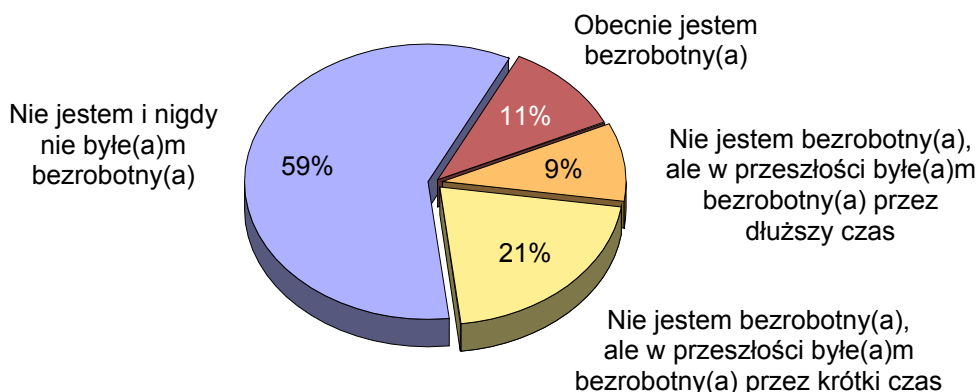
* W latach 2001–2004 pytaliśmy, czy ktoś w gospodarstwie domowym jest obecnie bezrobotny, nie precyzując, kogo uznaje się za bezrobotnego.

Bezrobocie (rozumiane jako brak zatrudnienia powiązany z poszukiwaniem pracy i gotowością do szybkiego jej podjęcia) niezmiennie w największym stopniu dotyka rodziny najbiedniejsze. Generalnie, im lepsze warunki bytowe gospodarstwa domowego, tym mniejszy zasięg bezrobocia. Najrzadziej dotyka ono rodziny o dochodach *per capita* powyżej 1500 zł, a także najstarszych ankietowanych. W lepszej sytuacji od innych są także badani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem, rolnicy, emeryci oraz osoby mieszkające w największych aglomeracjach miejskich. W najgorszej sytuacji są natomiast przede wszystkim rodziny najmłodszych respondentów, w tym uczniów i studentów, robotników niewykwalifikowanych i gospodyń domowych, a także – co oczywiste – samych bezrobotnych (zob. tabele aneksowe).

BEZROBOCIE W DOŚWIADCZENIU OSOBISTYM

Pytając o osobistą sytuację respondentów celowo nie precyzowaliśmy, kogo można uznać za bezrobotnego, zdając się na ich subiektywną ocenę i własną definicję bezrobocia. Zgodnie z otrzymanymi deklaracjami osoby bezrobotne stanowiły w marcu i kwietniu 11% ogółu badanych. Dodatkowo 30% dorosłych Polaków przyznaje, że byli bezrobotnymi w przeszłości – 21% przez krótki czas, natomiast 9% przez dłuższy czas. Pozostali badani (59%) nigdy nie byli w takiej sytuacji. W sumie bezrobocia doświadczyło w przeszłości lub doświadcza obecnie ponad dwie piąte Polaków.

RYS. 1. CZY PAN(I) JEST OBECNIE BEZROBOTNY(A) LUB KIEDYKOLWIEK W PRZESZŁOŚCI BYŁ(A) PAN(I) BEZROBOTNY(A) PRZEZ KRÓTKI LUB DŁUŻSZY CZAS?

W dotychczasowych sondażach, w których poruszaliśmy kwestię bezrobocia, ankietowani w większości deklarowali, że nigdy osobiście nie doświadczyli bezrobocia, choć aż do 2007 roku liczba ta systematycznie malała. W kwietniu 2008 roku odnotowaliśmy pomiar najlepszy z dotychczasowych – tylko co jedenasty ankietowany (9%) deklarował brak pracy, wzrosła także liczba osób, które nigdy nie były bezrobotne. Rok później sytuacja na rynku pracy ponownie uległa nieznacznemu pogorszeniu, efektem czego było zwiększenie w naszych badaniach deklarowanego bezrobocia. Zmiany zaobserwowane w marcu i kwietniu 2010 roku właściwie mieściły się w granicach błędu. Obecnie wyraźnie spadła liczba osób (o 6 punktów, do 59%), które nigdy nie doświadczyły bezrobocia, natomiast zwiększył się odsetek badanych będących bezrobotnymi w przeszłości przez krótki czas (wzrost o 4 punkty, do 21%).

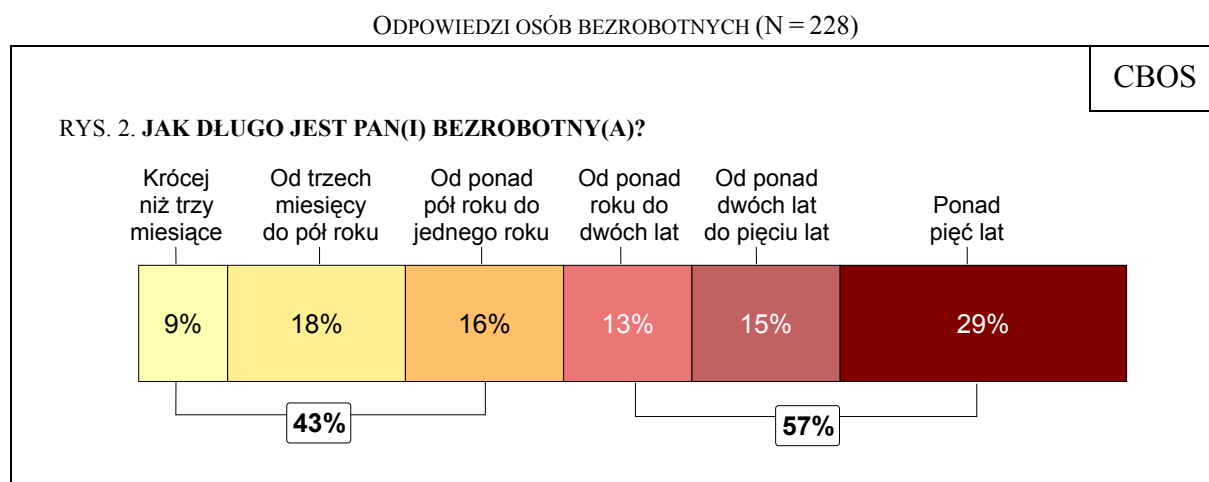
Tabela 2

Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IV 2001	IV 2002	III 2003	III 2004	III 2005	III 2006	III 2007	IV 2008	III 2009	III/IV 2010	III/IV 2011
	w procentach										
Nie jestem i nigdy nie byłem(a)m bezrobotny(a)	67	65	64	63	63	61	61	66	64	65	59
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez krótki czas	11	12	13	17	16	16	16	19	16	17	21
Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem(a)m bezrobotny(a) przez dłuższy czas	6	5	4	6	7	8	8	6	9	8	9
Obecnie jestem bezrobotny(a)	16	18	19	14	14	15	15	9	11	10	11

Poziom bezrobocia jest zróżnicowany ze względu na wykształcenie, wiek i kwalifikacje zawodowe badanych (zob. tabele aneksowe). Do najbardziej zagrożonych bezrobociem należą najmłodszy respondenci, z wykształceniem zasadniczym zawodowym, a także uczniowie i studenci oraz gospodynie domowe. Wśród osób deklarujących, że nie są obecnie bezrobotne ani nie były nigdy w przeszłości, najczęściej pojawiają się osoby mające ponad 65 lat, badani z wykształceniem podstawowym, rolnicy, emeryci i – co zrozumiałe – uczniowie i studenci.

CZAS POZOSTAWANIA BEZ PRACY

Ponad dwie piąte (43%) osób bezrobotnych, pozostaje bez pracy nie dłużej niż rok, pozostali (57%) nie mają zatrudnienia ponad rok. Wśród badanych deklarujących krótkotrwale bezrobocie, blisko co szósty (18%) nie ma zatrudnienia od trzech miesięcy do pół roku, nieznacznie mniej (16%) – od sześciu do dwunastu miesięcy, a 9% – krócej niż trzy miesiące. Wśród osób długotrwale bezrobotnych niemal co ósma (13%) pozostaje bez pracy od roku do dwóch lat, nieznacznie więcej (15%) – od dwóch do pięciu lat, a ponad jedna czwarta (29%) – co najmniej pięć lat.

Choć odsetek wciąż dominujących liczebnie bezrobotnych bardzo długo pozostających bez pracy w ciągu ostatnich trzech lat rośnie, to jednak z dłuższej, dziesięcioletniej perspektywy obecne wyniki można uznać za względnie dobre. Powoli zmienia się bowiem charakter tego zjawiska w Polsce – coraz częściej mamy do czynienia z bezrobociem krótkookresowym (poniżej jednego roku), coraz rzadziej zaś z bezrobociem

długookresowym. Zmiany te są z pewnością bardzo pożądane na rynku pracy. Im krócej bowiem dana osoba pozostaje nieaktywna zawodowo, tym łatwiej jest jej się zmobilizować i rozpocząć kolejną pracę.

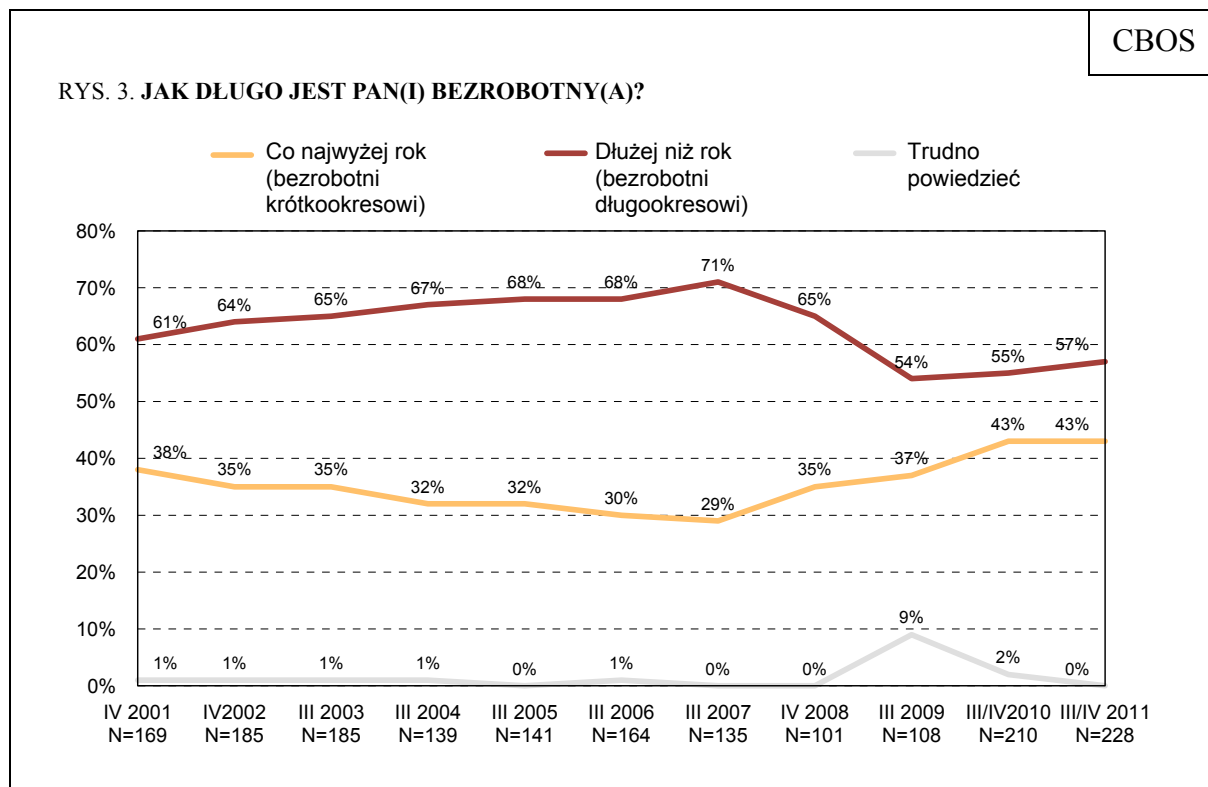

Tabela 3

Jak długo jest Pan(i) bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań										
	IV 2001 N=169	IV 2002 N=185	III 2003 N=185	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III 2009 N=108	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach										
Krócej niż trzy miesiące	12	8	11	8	9	5	17	12	13	10	9
Od trzech miesięcy do pół roku	11	9	9	9	13	13	6	8	13	17	18
Od ponad pół roku do jednego roku	15	18	15	15	10	12	6	15	11	16	16
Od ponad roku do dwóch lat	15	19	18	17	14	16	7	6	17	13	13
Dłużej niż dwa lata	46	45	47	50	54	52	64	58	37	42	44
w tym:											
– od ponad dwóch do pięciu lat	-	-	-	-	27	23	25	22	18	10	15
– ponad pięć lat	-	-	-	-	27	29	39	36	19	32	29
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	0	1	0	0	9	2	0

Porównanie cech społeczno-demograficznych respondentów pozostających bez pracy ponad rok oraz tych, którzy są krócej bezrobotni, ukazuje różnice w składzie społecznym obu tych grup. Wśród bezrobotnych długoterminowych zdecydowanie przeważają kobiety, osoby powyżej 35. roku życia, mieszkańcy wsi i najmniejszych miast oraz badani z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. Bezrobocie krótkoterminowe dotyczy przede wszystkim mężczyzn, osób w wieku od 18 do 24 lat, mieszkańców miast liczących powyżej 20 tysięcy mieszkańców, a także respondentów z wykształceniem średnim lub wyższym.

REJESTRACJA W URZĘDZIE PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że ponad połowa z nich (58%) zarejestrowała się w urzędzie pracy. Ich odsetek jest niemalże taki sam jak rok temu, ale wyraźnie niższy niż w latach 2001 – 2008. Można powiedzieć, że od 2010 roku notujemy ponowny nieznaczny wzrost osób rejestrujących się w urzędach, a tendencja na razie jest wciąż rosnąca.

Tabela 4

Czy jest Pan(i) obecnie zarejestrowany(a) w urzędzie pracy jako bezrobotny(a)?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań										
	IV 2001 N=169	IV 2002 N=185	III 2003 N=185	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III 2009 N=108	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach										
Tak	75	78	74	70	70	72	65	67	46	56	58
Nie	25	22	26	30	30	28	35	33	54	44	42

W urzędzie pracy zdecydowanie najczęściej zarejestrowani są bezrobotni pozostający bez pracy od sześciu do dwunastu miesięcy (81% zarejestrowanych), najrzadziej natomiast ci, którzy szukają zatrudnienia ponad pięć lat (69% zarejestrowanych).

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Osoby bezrobotne zdecydowanie najczęściej (71% wskazań) pozostają na utrzymaniu rodziny. Praca zarobkowa jest głównym źródłem dochodów dla blisko jednej czwartej z nich – są to jednak wyłącznie zajęcia dorywcze (24%). Prawdopodobnie dotyczą one przede wszystkim pracy „na czarno”. Z niezarobkowych źródeł utrzymania bezrobotni wskazują – poza pomocą członków rodziny – własne oszczędności (15%), świadczenia opieki społecznej

lub instytucji charytatywnych, Kościoła (11%) oraz zasiłek dla bezrobotnych (10%). Jedynie dwóch na stu bezrobotnych (2%) deklaruje, że utrzymuje się przede wszystkim z drobnego handlu, a jeden na stu (1%) – z wyprzedaży posiadanych przedmiotów. W tym roku po raz kolejny żaden bezrobotny nie wskazał natomiast wśród istotnych źródeł utrzymania pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie.

Od ostatniego sondażu nieznacznie przybyło badanych (o 5 punktów procentowych), którzy utrzymują się głównie z oszczędności, ubyło zaś osób (o 3 punkty) korzystających z pomocy opieki społecznej. Co prawda pozostałe zmiany mieszczą się właściwie w granicach błędu, to warto odnotować fakt, że po raz pierwszy od lat wzrósł odsetek bezrobotnych utrzymujących się z własnych oszczędności oraz że maleje liczba tych, którzy korzystają z pomocy opieki społecznej czy Kościoła.

Tabela 5

Z czego przede wszystkim utrzymuje się Pan(i) obecnie?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań									
	IV 2001 N=169	IV 2002 N=185	III 2003 N=185	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach									
Pozostają na utrzymaniu członków rodziny	81	70	75	76	68	71	75	76	69	71
Z prac dorywczych	44	39	45	40	39	47	30	33	26	24
Z oszczędności	20	9	13	13	13	13	8	9	10	15
Z pomocy opieki społecznej, instytucji charytatywnych, Kościoła	12	19	12	16	17	16	20	16	14	11
Z zasiłku dla bezrobotnych	15	25	12	20	9	11	11	9	12	10
Z drobnego handlu	8	5	4	6	7	7	1	2	2	2
Z wyprzedaży posiadanych przedmiotów	6	0	3	6	1	4	0	0	1	1
Z prac stałych	1	2	2	5	1	1	1	0	1	0
Z pieniędzy zdobytych niezupełnie uczciwie	3	2	2	4	3	4	2	1	0	0
Trudno powiedzieć	2	1	0	2	2	1	2	0	2	2

* Procenty nie sumują się do 100 ponieważ respondenci mogli wskazać kilka źródeł utrzymania.

POSZUKIWANIE ZATRUDNIENIA I GOTOWOŚĆ DO PODJĘCIA PRACY

Z deklaracji bezrobotnych wynika, że zdecydowana większość z nich (76%) chciałaby zmienić swoją sytuację i poszukuje zatrudnienia, wciąż jednak prawie jedna czwarta (24%) nie podejmuje działań w tym kierunku. Ich status bezrobotnych można zatem podać w wątpliwość, ponieważ w potocznym rozumieniu bezrobotny to człowiek, który nie ma

stałego zatrudnienia, ale jest w stanie podjąć pracę i aktywnie jej poszukuje. W porównaniu z ubiegłym rokiem zainteresowanie bezrobotnych pracą minimalnie się zwiększyło (o 3 punkty wzrósł odsetek jej poszukujących).

Tabela 6

Czy obecnie poszukuje Pan(i) pracy?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań								
	III 2003 N=185	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III 2009 N=108	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach								
Tak	82	83	73	79	69	72	65	73	76
Nie	18	18	27	21	31	28	35	27	24

Okazuje się także, że większość bezrobotnych (71%) jest skłonna jak najszybciej się zatrudnić. Brak gotowości do niemal natychmiastowego rozpoczęcia pracy zgłasza więcej niż co czwarty ankietowany (28%). W latach 2006 – 2008 systematycznie malał odsetek badanych deklarujących chęć jak najszybszego zatrudnienia się, jednak spowolnienie gospodarcze i sytuacja na rynku pracy spowodowały, że już w marcu 2009 roku grupa takich osób ponownie się zwiększyła, w dodatku tendencja ta wyraźnie utrzymała się także w 2010 roku. Obecnie gotowość do podjęcia pracy jest na stabilnym poziomie.

Tabela 7

Czy jest Pan(i) gotowy(a) podjąć pracę w tym lub następnym tygodniu?	Wskazania bezrobotnych według terminów badań						
	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III 2009 N=108	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach						
Tak	78	78	69	60	67	72	71
Nie	19	19	29	33	29	27	28
Trudno powiedzieć	3	3	2	7	4	1	1

Aby otrzymać pracę, bezrobotni często skłonni są do rozmaitych wyrzeczeń, jednak z roku na rok widoczna jest tendencja do zmniejszania się ich elastyczności. Prawie trzy czwarte z nich (73%) to osoby, które w celu znalezienia pracy są gotowe do przekwalifikowania się lub nauczenia się nowego zawodu. Większość (60%) wyraża także zgodę na pracę poza miejscem zamieszkania i związane z tym dojazdy. Ponad dwie piąte bezrobotnych (42%) podjęłoby każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem. Niewiele mniej (41%) deklaruje chęć skorzystania z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy, a jedna trzecia (33%) wyraża gotowość do pracy za granicą. Trzeba jednak podkreślić, że zdecydowana większość

bezrobotnych nie zgodziłyby się na zmianę miejsca zamieszkania – zaledwie co czwarty (25%) byłby skłonny przeprowadzić się do innej miejscowości, gdyby miało mu to zagwarantować pracę.

Tabela 8

Czy jest Pan(i) gotowy(a):	Odpowiedzi twierdzące bezrobotnych według terminów badań							
	III 2004 N=139	III 2005 N=141	III 2006 N=164	III 2007 N=135	IV 2008 N=101	III 2009 N=108	III/IV 2010 N=210	III/IV 2011 N=228
	w procentach							
– przekwalifikować się, nauczyć się nowego zawodu	87	77	72	74	66	71	73	73
– podjąć pracę poza miejscem zamieszkania, dojeżdżać do pracy	79	69	70	65	58	61	62	60
– podjąć każdą pracę, nawet nisko płatną lub niezwiązaną z wyuczonym zawodem	68	62	64	52	41	44	47	42
– skorzystać z przyznawanych przez urząd pracy pieniędzy na założenie własnej firmy	-	37	37	37	30	32	40	41
– podjąć pracę za granicą	51	42	53	39	26	30	33	33
– zmienić miejsce zamieszkania, żeby znaleźć pracę	32	36	37	31	28	31	24	25

Deklaracje bezrobotnych dosyć wyraźnie zmieniały się od 2004 roku. Obecnie ich gotowość do poświęceń jest generalnie taka sama jak rok temu, choć rzadziej (o 5 punktów procentowych) skłonni są podjąć nisko płatne prace lub pracować poza swoim zawodem. W porównaniu z rokiem 2004 Polacy stali się dużo bardziej wymagający w swoich poszukiwaniach odpowiedniego zatrudnienia.

SPÓLECZNY ZAKRES BEZROBOCIA

Obraz bezrobocia jest tak naprawdę uzależniony od tego, w jaki sposób definiujemy i jaką metodą mierzymy to zjawisko. Według GUS, bezrobocie w Polsce ma szerszy zakres, niż wynika to z danych Europejskiego Urzędu Statystycznego⁴. Opierając się na naszych

⁴ Powodem tych różnic jest odmienne podejście badawcze. GUS opiera się na danych zebranych przez urzędy pracy i dotyczących tylko bezrobotnych w nich zarejestrowanych. Natomiast EUROSTAT dokonuje obliczeń na podstawie kwartalnych wyników BAEL – ankietowego badania aktywności ekonomicznej ludności (w których

własnych badaniach, prowadzonych od 2001 roku, przedstawiamy cztery wskaźniki bezrobocia, a właściwie – cztery kategorie bezrobotnych. Pierwszą stanowią badani, którzy tylko deklaruja, że obecnie są bezrobotni, drugą tworzą ankietowani dodatkowo deklarujący, że poszukują pracy i są gotowi podjąć ją w najbliższym czasie, trzecią – zaliczający się do grona bezrobotnych i zarejestrowani w urzędzie pracy, a czwartą – powstałą z zastosowania wszystkich przyjętych kryteriów – stanowią ci, którzy uznają się za bezrobotnych, a jednocześnie są zarejestrowani w urzędzie pracy, poszukują zatrudnienia i są gotowi szybko podjąć je w najbliższym czasie.

	CBOS
Wskaźniki bezrobocia (wg CBOS)	
Badani, którzy uznają się za bezrobotnych	11%
Badani, którzy uznają się za bezrobotnych oraz deklarują, że poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	7%
Badani, którzy uznają się za bezrobotnych oraz deklarują, że są zarejestrowani w urzędzie pracy	6%
Badani, którzy uznają się za bezrobotnych oraz deklarują, że są zarejestrowani, poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	5%

Analizując wskaźniki bezrobocia obliczone dla ogółu badanych widzimy, że bezrobocie ma najszerszy zakres wtedy, gdy bierzemy pod uwagę tylko subiektywne poczucie badanych (11%). Jego zasięg zawęża się, gdy uwzględnimy dodatkowo informacje o podejmowaniu przez nich działań mających na celu znalezienie pracy i deklaracje dotyczące gotowości szybkiego jej rozpoczęcia (7%). Niższe wskaźniki bezrobocia uzyskujemy także biorąc pod uwagę fakt rejestracji w urzędzie pracy (6%) oraz – co oczywiste – stosując wszystkie wymienione kryteria (5%). Ilustruje to, w jakim stopniu społeczny zakres bezrobocia zależy od przyjętej definicji tego zjawiska.

Rozbieżności między odsetkiem badanych subiektywnie uznających się za bezrobotnych a odsetkami deklarujących, że rzeczywiście próbują uwolnić się od bezrobocia, odnotowujemy niemal we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych, jednak skala tych dysproporcji jest zróżnicowana (zob. tabele aneksowe). Wszystkie

status bezrobotnego ma tylko osoba, która deklaruje, że aktywnie poszukuje pracy i jest gotowa szybko ją podjąć) oraz miesięcznych danych dotyczących bezrobocia rejestrowanego.

wskaźniki potwierdzają natomiast nasze wcześniejsze spostrzeżenia, że bezrobociem najbardziej zagrożeni są najmłodszy oraz osoby najuboższe, które wyszczególnić można zarówno za pomocą w miarę obiektywnego wskaźnika poziomu dochodów na osobę w rodzinie (poniżej 500 zł), jak i bardziej subiektywnego – niskiej oceny własnych warunków materialnych.

Tabela 9

Wskaźniki bezrobocia według terminów badań	Badani, którzy uznają się za bezrobotnych oraz deklarują, że:			
	Ogółem	poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	są zarejestrowani w urzędzie pracy	są zarejestrowani, szukają pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie
	w procentach			
III 2005	14	9	10	8
III 2006	15	11	11	8
III 2007	15	8	9	6
IV 2008	9	5	6	4
III 2009	11	7	5	4
III/IV 2010	10	7	6	5
III/IV 2011	11	7	6	5

Porównując wskaźniki uzyskane w naszych badaniach odnotowujemy systematyczny spadek odsetka bezrobotnych w latach 2006 – 2008, a następnie – w 2009 roku – nieznaczny (2-punktowy) wzrost. Zwiększyła się także liczba osób aktywnie poszukujących pracy i gotowych podjąć ją w najbliższym czasie. Zarówno w roku ubiegłym, jak i w naszym ostatnim pomiarze liczba niezatrudnionych właściwie nie zmieniła się (obserwowane zmiany są w granicach błędów). Podobnie stabilne pozostały odsetki badanych pozostających bez pracy i gotowych szybko ją podjąć oraz ankietowanych zarejestrowanych w urzędach.

Z naszych badań wynika, że w ostatnim roku nieznacznie wzrosło bezrobocie w rodzinach respondentów, nie zmieniła się natomiast liczba osób osobiście dotkniętych bezrobociem w momencie badania. Obecnie bez pracy pozostaje co dziewiąty respondent. Wyraźnie mniej jest jednak w Polsce osób, które uznają się za bezrobotne, ale szukają pracy

i gotowe są podjąć ją w najbliższym czasie. Jeszcze mniej jest takich, które dodatkowo podjęły formalne kroki rejestrując się w urzędzie pracy.

Pomimo deklarowanej skłonności do pewnych wyrzeczeń, spora grupa bezrobotnych tak naprawdę nie próbuje zmienić swojej sytuacji. Wprawdzie większość niezatrudnionych respondentów szuka pracy i jest gotowa podjąć ją jak najszybciej, jednak zapytani o skłonność do różnego rodzaju poświęceń – na wiele z nich nie są gotowi. Przede wszystkim nie godzą się na zmianę miejsca zamieszkania w celu znalezienia pracy. Bezrobotni w większości są również niechętni założeniu własnej firmy, wyjazdowi za granicę czy też podjęciu pracy nisko płatnej lub niezwiązanej z wyuczonym zawodem.

Ten brak gotowości do zmian może wynikać z faktu, że większość bezrobotnych pozostaje na utrzymaniu członków rodziny, a to nie sprzyja chęci do zaktywizowania się na rynku pracy. Jednocześnie, z perspektywy ostatnich dziesięciu lat, odnotowujemy dosyć wyraźną tendencję do rezygnowania nawet z prac dorywczych w celu zdobycia środków na utrzymanie gospodarstwa domowego. Warto się zastanowić, czy wynika to z rozleniwienia osób pozostających bez pracy, czy z ograniczeń rynkowych, czyli z faktu, że pracy po prostu nie ma.

Opracowała
Katarzyna WĄDOŁOWSKA

A N E K S

Tabela 1

		Czy ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego jest obecnie bezrobotny, szuka pracy i byłby gotów podjąć ją w najbliższym czasie?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		26	74	0	2141
Płeć	Mężczyźni	28	72	0	1013
	Kobiety	24	75	0	1128
Wiek	18-24 lata	38	61	0	268
	25-34	34	66	0	411
	35-44	25	75	1	339
	45-54	32	68		363
	55-64	20	80		388
	65 lat i więcej	9	90	0	372
Miejsce zamieszkania	Wieś	29	70	1	815
	Miasto do 20 tys.	27	73	0	275
	20-100 tys.	28	72	0	416
	101-500 tys.	20	80		363
	501 tys. i więcej mieszk.	19	81		272
Wykształcenie	Podstawowe	26	74	1	507
	Zasadnicze zawodowe	32	67	0	523
	Średnie	26	74		724
	Wyższe	17	83	0	387
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	83	0	210
	Średni personel, technicy	24	76		88
	Pracownicy adm.-biurowi	20	80		137
	Pracownicy usług	23	77		124
	Robotnicy wykwalifikowani	27	73		256
	Robotnicy niewykwalifik.	38	62		94
	Rolnicy	15	85		112
	Pracujący na własny rach.	24	76		95
Bierni zawodowo	Renciści	23	77		158
	Emeryci	12	88	0	474
	Uczniowie i studenci	36	64	1	153
	Bezrobotni	87	12	1	129
	Gospodynie domowe i inni	35	64	1	112
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	83	0	309
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	21	79		178
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	72		480
	prywatnym gosp. rolnym	16	84		114
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	55	45	0	334
	501-750	34	66		278
	751-1000	18	82	0	387
	1001-1500	12	88		339
	Powyżej 1500 zł	9	91	0	312
Ocena własnych war. mater.	Złe	45	54	1	292
	Średnie	26	74	0	1055
	Dobre	18	82		793
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	75		106
	Raz w tygodniu	23	76	0	1049
	1-2 razy w miesiącu	26	74	1	335
	Kilka razy w roku	29	70	0	423
	W ogóle nie uczestniczy	31	69	0	228
Poglądy polityczne	Lewica	24	76		371
	Centrum	27	73	0	730
	Prawica	23	77	0	598
	Trudno powiedzieć	29	70	1	441

Tabela 2

		Czy Pan(i) jest obecnie bezrobotny(a) lub kiedykolwiek w przeszłości był(a) Pan(i) bezrobotny(a) przez krótki lub dłuższy czas?				Liczba osób
		Nie jestem i nigdy nie byłem bezrobotny(a)	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem bezrobotny(a) przez krótki czas	Nie jestem bezrobotny(a), ale w przeszłości byłem bezrobotny(a) przez dłuższy czas	Obecnie jestem bezrobotny(a)	
		%	%	%	%	
Ogółem		59	21	9	11	2131
Płeć	Mężczyźni	57	22	11	9	1008
	Kobiety	60	19	9	12	1123
Wiek	18-24 lata	61	16	4	18	266
	25-34	37	34	10	18	410
	35-44	41	32	15	11	338
	45-54	54	22	13	12	362
	55-64	68	15	11	6	387
	65 lat i więcej	93	4	2	1	369
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	19	11	12	812
	Miasto do 20 tys.	59	20	9	11	274
	20-100 tys.	57	23	7	12	415
	101-500 tys.	59	24	8	10	360
	501 tys. i więcej mieszk.	63	20	13	5	270
Wykształcenie	Podstawowe	74	8	7	10	502
	Zasadnicze zawodowe	48	24	15	14	522
	Średnie	55	25	9	11	721
	Wyższe	61	26	6	7	387
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	62	29	6	4	210
	Średni personel, technicy	61	27	11	1	88
	Pracownicy adm.-biurowi	53	34	11	3	137
	Pracownicy usług	38	46	15	2	123
	Robotnicy wykwalifikowani	49	31	18	2	256
	Robotnicy niewykwalifik.	27	33	34	6	94
	Rolnicy	72	17	5	6	112
Pracujący na własny rach.	43	43	14		95	
Bierni zawodowo	Renciści	67	17	11	5	155
	Emeryci	87	7	5	0	472
	Uczniowie i studenci	81	5		14	151
	Bezrobotni	1	1	3	96	129
	Gospodynie domowe i inni	38	15	8	39	109
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	24	11	0	309
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	50	33	17	0	178
	sekt. pryw. poza rolnict.	40	42	16	2	479
	prywatnym gosp. rolnym	66	22	8	4	114
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	39	23	12	25	334
	501-750	55	22	12	12	276
	751-1000	62	21	11	6	385
	1001-1500	68	19	9	4	337
	Powyżej 1500 zł	71	19	6	3	312
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	17	17	17	291
	Średnie	58	20	11	12	1048
	Dobre	64	24	6	7	792
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	72	12	12	5	105
	Raz w tygodniu	62	20	8	10	1045
	1-2 razy w miesiącu	59	21	9	11	334
	Kilka razy w roku	53	25	11	11	422
	W ogóle nie uczestniczy	52	21	11	16	226
Poglądy polityczne	Lewica	58	24	7	11	370
	Centrum	57	20	11	12	727
	Prawica	61	23	8	8	596
	Trudno powiedzieć	60	16	12	12	439

Tabela 3

		Wskaźnik bezrobocia wg CBOS					Liczba osób
		Bezrobotni	Bezrobotni, którzy poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	Bezrobotni, zarejestrowani w urzędzie pracy	Bezrobotni, zarejestrowani w urzędzie pracy, którzy poszukują pracy i gotowi są podjąć ją w najbliższym czasie	Pozostali badani	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		11	7	6	5	89	2142
Płeć	Mężczyźni	9	7	5	4	91	1013
	Kobiety	12	7	7	6	88	1129
Wiek	18-24 lata	18	13	13	10	82	268
	25-34	18	13	10	9	82	411
	35-44	11	7	7	5	89	339
	45-54	12	7	6	5	88	363
	55-64	5	4	3	2	95	388
	65 lat i więcej	1				99	373
Miejsce zamieszkania	Wieś	12	7	7	5	88	815
	Miasto do 20 tys.	11	9	8	7	89	276
	20-100 tys.	12	8	7	6	88	416
	101-500 tys.	10	7	4	3	90	363
	501 tys. i więcej mieszk.	5	4	3	2	95	272
Wykształcenie	Podstawowe	10	6	5	4	90	507
	Zasadnicze zawodowe	14	8	7	6	86	524
	Średnie	11	8	7	6	89	724
	Wyższe	7	6	4	4	93	387
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	3	2	2	96	210
	Średni personel, technicy	1	1	1	1	99	88
	Pracownicy adm.-biurowi	3	2	2	1	97	137
	Pracownicy usług	2	1	1	1	98	124
	Robotnicy wykwalifikowani	2	1	1	1	98	256
	Robotnicy niewykwalifik.	6	3	3	2	94	94
	Rolnicy	6	3	3	1	94	112
	Pracujący na własny rach.					100	95
Bierni zawodowo	Renciści	5	3			95	158
	Emeryci	0				100	475
	Uczniowie i studenci	14	12	8	8	86	153
	Bezrobotni	96	74	66	58	4	129
	Gospodynie domowe i inni	38	15	15	7	62	112
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	0	0	0	0	100	309
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	0		0		100	178
	sekt. pryw. poza rolnict.	2	2	2	2	98	480
	prywatnym gosp. rolnym	4	3	1	1	96	114
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	25	17	15	12	75	334
	501-750	12	8	6	5	88	278
	751-1000	6	5	3	2	94	388
	1001-1500	4	3	2	2	96	339
	Powyżej 1500 zł	3	2	2	2	97	312
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	11	10	8	83	292
	Średnie	12	8	6	5	88	1057
	Dobre	7	5	4	4	93	793
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	5	2	3	2	95	106
	Raz w tygodniu	10	7	6	5	90	1049
	1-2 razy w miesiącu	11	8	7	6	89	335
	Kilka razy w roku	10	7	7	5	90	424
	W ogóle nie uczestniczy	15	11	7	6	85	228
Poglądy polityczne	Lewica	11	8	7	6	89	371
	Centrum	12	9	7	7	88	730
	Prawica	8	5	4	3	92	598
	Trudno powiedzieć	11	6	6	5	89	442